

International Migration: The human face of globalisation

Summary in Slovak

Medzinárodná migrácia: Ľudská tvár globalizácie

Zhrnutie v slovenčine

- Táto publikácia čerpá z jedinečných skúseností OECD a poskytuje realistický pohľad na súčasnú situáciu v oblasti medzinárodnej migrácie: Odkiaľ pochádzajú migranti a kam smerujú? Aké sú vládne opatrenia v oblasti migrácie? Aká je úspešnosť migrantov vo vzdelávaní a v zamestnaní? Podporuje – alebo brzdí – migrácia rozvoj krajín?
- Približne 190 miliónov osôb na celom svete žije mimo svojej krajiny narodenia. Títo emigranti prinášajú do našej spoločnosti energiu, podnikavosť a nové myšlienky. Migrácia má však aj negatívne stránky: neúspešnosť emigrantov nižších vekových kategórií pri štúdiu, neschopnosť dospelých nájsť si zamestnanie a samozrejme neriadená migrácia. Tieto problémy spôsobujú, že migrácia sa stáva jablkom sváru pre politikov a témou vášnivých debát.

Len málo tém vzbudzuje také kontroverzné názory ako medzinárodná migrácia. Je to sčasti preto, že migrácia sa týka mnohých iných otázok – ekonomiky, demografie, politiky, národnej bezpečnosti, kultúry, jazyka a dokonca aj náboženstva. Táto kombinácia len prispieva k zložitosti pri navrhovaní politických opatrení, ktoré by maximalizovali prínosy migrácie pre krajiny, v ktorých sa emigranti usadia, pre krajiny, ktoré opustia, ale aj pre samotných emigrantov.

Tieto ťažkosti je však potrebné prekonať, a to najmä preto, že migrácia je odvekou súčasťou ľudskej histórie: ľudia si odnepamäti hľadali nový, lepší domov, a budú to robiť i naďalej. Okrem toho budú mnohé krajiny v najbližších rokoch čeliť starnutiu obyvateľstva a budú sa usilovať prilákať prisťahovalcov, aby vyplnili medzery v ekonomicky činnejšej populácii. Krajiny, v ktorých už existujú veľké komunity prisťahovalcov, budú musieť okrem toho nájsť spôsoby, ako zlepšiť výsledky prisťahovalcov v oblastiach, akými sú vzdelávanie alebo zamestnanosť. Toto všetko predstavuje výzvu najmä pre krajiny v zóne OECD: Od polovice 70. rokov minulého storočia sa podiel prisťahovalcov v populácii týchto krajín takmer zdvojnásobil a v súčasnosti dosahuje približne 8,3 %. Ich podiel v menej rozvinutých krajinách je však podstatne menší.

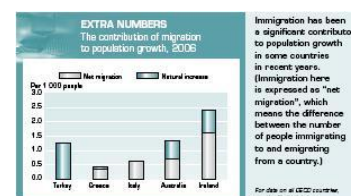
Čísla a trendy

Približne 190 miliónov osôb, teda o niečo menej ako 3 % celosvetovej populácie, žije mimo svojej krajiny narodenia. Toto číslo sa môže zdať nízke, ale keďže počet krajín, do ktorých sa emigranti najčastejšie presúvajú, je pomerne malý, môžu v týchto krajinách tvoriť veľkú časť populácie. V zóne OECD predstavujú viac ako 23 % populácie v Austrálii a Švajčiarsku, zatiaľ čo vo Fínsku alebo Maďarsku sú to len asi 3 %.

Vo všeobecnosti spočíva migrácia v presúvaní osôb do krajín, ktoré sú relatívne bohatšie (avšak nemusia byť skutočne bohaté) v porovnaní s ich domovskou krajinou. To znamená, že emigranti odchádzajú nielen z rozvojových do rozvinutých krajín, ale značná časť z nich migruje aj medzi rozvojovými krajinami. Ak použijeme slovo „sever“ na označenie rozvinutého sveta a slovo „juh“ na označenie rozvojového

Dalšie čísla

Príspevok migrácie

sveta, môžeme povedať, že približne tretina z celosvetového počtu emigrantov sa premiestňuje v rámci severu, ďalšia tretina putuje z juhu na sever a posledná tretina migruje v južných krajinách.

Riadenie migrácie

Charakter migrácie sa v jednotlivých krajinách značne odlišuje. Do niektorých krajín, napríklad do USA alebo Francúzska, prichádza väčšina legálnych prisťahovalcov z rodinných dôvodov: buď sa prisťahujú za blízkymi príbuznými, ktorí už v tejto krajine žijú, alebo tu uzavru manželský zväzok. Do iných krajín, napríklad Švajčiarska, prichádza väčšina imigrantov preto, že tu môžu pracovať a žiť. Medzi jednotlivými krajinami sú aj ďalšie rozdiely: V krajinách, do ktorých ľudia odchádzajú za novým životom, ako je Austrália, Kanada alebo USA, plánuje väčšina imigrantov usadiť sa natrvalo. Naopak v zóne viacerých krajín s možnosťou voľného pohybu, ako je napríklad Európska únia, je väčší výskyt dočasnej migrácie.

Všetky tieto faktory spolu s potrebou vysoko alebo nízko kvalifikovaných pracovných síl vplývajú na to, akým spôsobom sa vlády v jednotlivých krajinách usilujú riadiť migráciu. Je však potrebné spomenúť, že veľká časť migrácie nie je priamo kontrolovaná vládou. V mnohých prípadoch majú ľudia právo usadiť sa v zahraničí, či už preto, že daná krajina uznáva nárok na spolužitie rodiny, alebo preto, že sa zaviazala prijať určitý počet žiadateľov o azyl, alebo sa nachádza v zóne voľného pohybu. Okrem toho existuje aj nepravidelná alebo „nelegálna“ imigrácia, ktorá je spornou otázkou v mnohých krajinách a prispieva k nepriaznivému postoju verejnosti dokonca aj voči legálnej migrácii.

Nepravidelná migrácia a vnímaný neúspech prisťahovalcov pri začlenení sa do spoločnosti – predovšetkým v niektorých európskych krajinách – viedli v posledných rokoch v mnohých krajinách OECD k trendu zvyšovania obťažnosti tradičnej migrácie, a to najmä pre rodinných príslušníkov. Začal sa klást dôraz aj na podporovanie imigrantov, aby hrali aktívnejšiu úlohu pri zvládaní vlastnej integrácie. Rozširuje sa dostupnosť jazykových kurzov a informačných programov, ktoré imigrantom poskytujú praktické rady a informácie o administratívnom systéme a potrebných formalitách v danej krajine. Zápornou stránkou takýchto programov je to, že sa od imigrantov čoraz častejšie požaduje, aby preukázali svoje vedomosti a zručnosti potrebné pre život v ich novej domovine. Zároveň môžeme pozorovať určité známky posunu k tzv. proaktívnej migračnej politike, ktorej cieľom je podporovať migrantov s požadovanými zručnosťami, aby vyplnili medzery v spektre pracovných síl. Týka sa to najmä oblastí, ako sú informačné technológie, medicína alebo bioinžinierstvo.

Migrácia a vzdelávanie

Vzdelávanie je kľúčovým faktorom, ktorý pomáha mladým prisťahovalcom naplno využiť ich potenciál v novej domovine. Pomáha im pri osvojovaní si miestneho jazyka, poskytuje niektoré zručnosti a kvalifikácie potrebné pre život a umožňuje tiež budovať spoločenské a kultúrne väzby s domácimi obyvateľmi. Miera, do akej by malo vzdelávanie podporovať kultúrnu „integráciu“ mladých prisťahovalcov, je však v mnohých krajinách spornou otázkou, o ktorej sa vedú prudké diskusie.

Ako si počínajú mladí prisťahovalci pri štúdiu, pokiaľ ide o akademické výsledky? Program OECD PISA, ktorý je zameraný na testovanie študentov, dospel k niektorým pozoruhodným zisteniam. V testoch PISA z roku 2006 si prisťahovalci v Austrálii, Kanade a na Novom Zélande – t. j. v troch z tradičných krajín, do ktorých ľudia odchádzajú s cieľom usadiť sa – počínali rovnako dobre ako domáci študenti. V mnohých ďalších krajinách, predovšetkým v Rakúsku, Belgicku, Dánsku, Francúzsku, Nemecku, Holandsku a Švédsku, dosiahli podstatne horšie výsledky. V Dánsku patrilo iba približne 1 % prisťahovalcov druhej generácie medzi najlepších študentov (oproti 7 % domácich študentov).

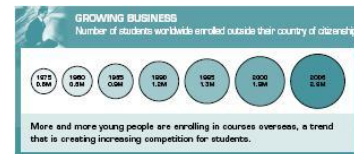
Áké faktory sa podieľajú na týchto rozdieloch? Pred zodpovedaním tejto otázky je potrebné uviesť, že ide o čísla predstavujúce priemer: Rovnako ako miestne deti, aj prisťahovalci sa navzájom odlišujú a dokonca aj v krajinách, kde je priemerné hodnotenie detí prisťahovalcov nižšie, je veľký počet prisťahovalcov dosahujúcich dobré výsledky. Výsledky detí prisťahovalcov ako celej skupiny sú ovplyvnené rodinným pozadím, jazykovými znalosťami a možnosťami miestneho vzdelávacieho systému pri podpore tejto skupiny študentov. Dôležitú úlohu majú aj zákony týkajúce sa prijímania prisťahovalcov v danej krajine: V krajinách, ktoré pri prijímaní prisťahovalcov viac využívajú výberové systémy (napríklad Austrália), dosahujú prisťahovalci vyššie vzdelanie a darí sa im lepšie než v iných krajinách. To sa pravdepodobne odrazí aj v lepších školských výsledkoch ich detí.

Ako môžu vzdelávacie systémy pomôcť mladým prisťahovalcom pri naplnení ich potenciálu? Prvé snahy by mali začať už na začiatku predškolskej starostlivosti a vzdelávania, kedy sa dá využiť jedinečná schopnosť malých detí naučiť sa jazyk, a poskytnúť im tak dobrý začiatok pri osvojovaní si miestneho jazyka. Materské školy, ktoré kombinujú vzdelávanie so starostlivosťou o deti, môžu byť veľkým prínosom pre najmenšie deti z chudobnejších rodín v kritickom štádiu ich vývinu.

Neskôr môžu školy organizovať špeciálne prípravné kurzy pre mladých prisťahovalcov. Dĺžka takýchto kurzov pred zapojením detí do základného vzdelávania je však predmetom diskusií. Podobne existujú aj nezhody týkajúce sa toho, akým spôsobom by mala prebiehať výučba miestneho jazyka u mladých prisťahovalcov, hoci prínos jeho rýchleho osvojenia je nesporný. V niektorých krajinách napríklad môžu deti prisťahovalcov pred zapojením sa do základného vzdelávania absolvovať pomerne krátky, samostatný intenzívny program jazykovej výučby.

Rastúci biznis

Celosvetový počet študentov študujúcich mimo krajiny ich občianstva

V iných krajinách môžu navštevovať pravidelné kurzy prebiehajúce paralelne s ďalšími jazykovými kurzami.

Okrem vzdelávania prisťahovalcov je potrebné zaoberať sa aj čoraz častejším javom – migráciou za vzdelaním. Od polovice 70. rokov minulého storočia sa počet osôb študujúcich mimo svojej domovskej krajiny zvýšil viac ako štvornásobne a v súčasnosti dosahuje viac ako 2,7 milióna osôb. Vlády a vysoké školy by v mnohých krajinách privítali ešte vyšší počet. Prečo? Za prvé, ponuka miest pre zahraničných študentov môže podporiť vzájomné medzinárodné porozumenie nielen medzi jednotlivými krajinami, ale aj v súčasnej spoločnosti s čoraz väčšou mierou multikulturálnosti. Za druhé, medzinárodní študenti predstavujú veľký biznis. Za tretie, štúdium v zahraničí môže byť len prvým krokom k dlhšiemu pobytu v hostiteľskej krajine, čo môže byť z dlhodobého hľadiska významné pri napĺňaní potreby kvalifikovaných imigrantov.

Migrácia a práca

Vlády majú vo všeobecnosti záujem na tom, aby sa prisťahovalci zapojili do pracovného procesu. Niekedy je to výsledkom ekonomických potrieb: napríklad niektoré sektory ekonomiky, ako sú hotely, reštaurácie alebo poľnohospodárstvo, závisia v značnej miere od práce prisťahovalcov. Pre prisťahovalcov to však má aj výhody: podpora ich zamestnanosti môže znížiť riziko toho, že so svojou rodinou upadnú do chudoby, a pomôže im vybudovať si spoločenské a komunitné väzby.

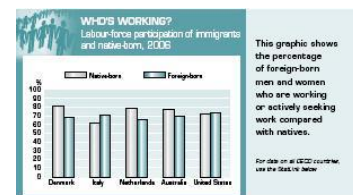
Ako si prisťahovalci počínajú na trhu práce? Pokiaľ ide o mieru zamestnanosti, v období pred začiatkom ekonomickej krízy v roku 2008 dosahovali emigranti rovnaké, a niekedy dokonca aj lepšie, výsledky než miestni obyvatelia, a to približne v polovici z 24 krajín, pre ktoré má OECD spoľahlivé údaje. V mnohých iných krajinách však bola miera zamestnanosti domácich obyvateľov vyššia než miera zamestnanosti prisťahovalcov. (Oslabenie ekonomiky pravdepodobne len prehĺbi tieto problémy, keďže prisťahovalci sú v tejto situácii obzvlášť ohrození stratou práce.)

Je však dôležité všimnúť si aj typ práce, ktorú prisťahovalci vykonávajú: v porovnaní s domácimi obyvateľmi majú oveľa častejšie vyššiu kvalifikáciu, než potrebujú pre svoju prácu. Príčin môže byť mnoho: Zamestnávateľia nemusia uznávať zahraničnú kvalifikáciu alebo nemusia byť schopní určiť, či kvalifikácia prisťahovalca zodpovedá kvalifikácii v danej krajine. Okrem toho prisťahovalci nemusia ovládať miestny jazyk dostatočne plynule a nemusia mať vytvorené vzťahy s miestnou komunitou, čo im môže sťažiť nájdenie vhodného pracovného miesta. Problémom býva, bohužiaľ, aj diskriminácia, hoci v súčasnosti je odmietnutie zamestnať uchádzača na základe národnosti alebo etnickej príslušnosti vo väčšine krajín nezákonné.

Nech už sú príčiny akékoľvek, zabezpečenie čo najlepšieho využitia ľudského kapitálu prisťahovalcov by znamenalo prínos nielen pre samotných prisťahovalcov, ale aj pre ekonomiku krajín, v ktorých

Kto pracuje?

Podiel imigrantov a rodených obyvateľov na pracovnej sile, 2006

žijú. Preto vlády v mnohých krajinách zavádzajú – s rôznou mierou úspešnosti – programy a iniciatívy, ktoré majú podporiť zamestnanosť prisťahovalcov. Patrí sem poskytovanie jazykových kurzov, zavádzanie školiacich programov a realizácia opatrení na uznanie zahraničnej kvalifikácie.

Migrácia a rozvoj

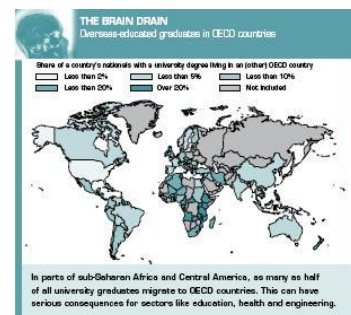
Vplyv prisťahovalcov na krajiny, v ktorých sa usadia, je predmetom značnej pozornosti, avšak je tu aj menej povšimnutá druhá strana mince: aký je vplyv emigrácie na krajiny, ktoré emigranti opustia, a na ich ekonomiku? Pre krajiny v rozvojovom svete môže byť migrácia požehnaním, no zároveň i prekliatím: požehnaním vďaka posielaniu peňazí, medzinárodným kontaktom a skúsenostiam; prekliatím, pretože vezme tých najšikovnejších a najlepších.

Pozrime sa najprv na zápornú stránku: strata vysoko kvalifikovaných pracovníkov a odborníkov – tzv. „únik mozgov“ – sa často považuje za jednu z najväčších hrozieb migrácie, hoci toto riziko je niekedy skreslené. V skutočnosti je možné argumentovať aj určitými prínosmi, predovšetkým tam, kde existuje spätná migrácia a ľudia, ktorí odišli do cudziny, prinesú domov nové skúsenosti. V niektorých oblastiach, najmä v zdravotníctve, je však odliv školeného personálu z rozvojových krajín otázkou vzbudzujúcou obavy, aj keď je to len jeden aspekt problémov so zdravotníctvom, ktorým musia tieto krajiny čeliť.

Kladnou stránkou je to, že peniaze posielané emigrantmi domov môžu byť pre mnohé rozvojové krajiny významným zdrojom zahraničných príjmov. Svetová banka odhaduje, že v roku 2007 zaslali prisťahovalci do rozvojových krajín minimálne 240 miliárd USD (avšak veľkú časť peňazí posielajú domov cez neoficiálne kanály, preto bolo skutočné číslo takmer iste vyššie). Zdá sa, že toto číslo klesne v dôsledku globálnej ekonomickej krízy. Peniaze posielané domov však budú pravdepodobne naďalej významne vplývať na znižovanie chudoby v rozvojových krajinách, aj keď ich úloha pri naštartovaní ekonomického rastu bude menej výrazná.

Únik mozgov

Zahranční absolventi v krajinách OECD

Toto zhrnutie obsahuje **StatLinks**, službu, ktorá poskytuje prístup k súborom Excel™ z tlačenej stránky!

Navštívte stránku **www.oecd.org/insights**.

© OECD 2009

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop/

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

